

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Addenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

ADDENDA.

PAG. 5. lin. 14. post hæc verba: *precedat auctoritas*. ADDE: Quamobrem ex operum suorum portentifica vi rationem credendi & argumentum eos capere jubet Christus, quos auctoritas sua non perpulerat: *Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me est; alioquin propter opera ipsa credite.*

Joh. 14. 11.

PAG. 8. lin. 30. post hæc verba: *plexus est Hobbesius*. ADDE: alique nonnulli. At cum abstrahi latitudinem & altitudinem aiunt, vel animo agente & operante ejusmodi sejunctionem fieri volunt; quo animum, quantumlibet sese torqueat, virefque intendat, pervenire posse omnino negamus: vel fieri id putant, animo longitudinem solum spectante, ad altitudinem & latitudinem non attendente, earumque velut obliquo; quemadmodum cum itineris alicujus exploramus longitudinem, nullam habemus rationem latitudinis; uti nec crassitiei, cum areæ spatium. Verum qui obliviscitur latitudinis & altitudinis, deque iis non cogitat, uti eas ad rem longam non addit, ita neque ab ea detrahit. Ad principii autem percipiendam cognoscendamque naturam, non satis est ad unam partem definitionis attendere, de altera non cogitare; sed utraque pars menti æque obversari debet: definitas enim & determinatas rerum formas, expressas & accuratas circumscriptiones postulat Geometria; & in definitione puncti, partes omnes actu detrahi & recidi jubet; latitudinem & altitudinem, in definitione lineæ; crassitiam, in definitione superficiei; non otioso animo insuperhaberi tantum & prætermitti. Alioquin incertam animo informabimus & ancipitem principiorum notitiam; quæque ex iis fluent demonstrationes, ancipites itidem erunt & ambigua.

PAG. 10. lin. 35. post hæc verba: *cum nec punctum esse possit*. ADDE: Neque me fugit quid caussentur Geometra: lineam & circulum animo fieri postulant, non recipi; ex iisque animo informatis eandem aiunt utilitates capi, ac si opere fierent; & quamvis circulus perfectus fieri non possit, quem tamen describimus circulum, usu non discrepare ab eo qui perfectus sit. Hic vero Geometricam *αεγανξλω* cum theoretica se confundere non intelligunt: nos autem non quærimus quid ex imperfectis principiis ad vitæ commoda opis & emolumenti proveniat, verum qua vi polleant illa ad legitimæ & *επιστημονικῆς* demonstrationis conclusionem. Deinde ea non magis animo quam re fieri posse aio.

PAG. 13. lin. 31. post hæc verba: *mentem Jovis Ægiocii*. ADDE: & hoc quoque Anacreontis:

Anacr. Od. 41.

πῶθεν οἰδαὶν τὸ μέλλον;
ὁ βίβω βροτῆς ἀνθρώου
Unde cognoscimus futurum?
Vita hominibus ignota est.

PAG. 22. lin. 3. post hæc verba: *predicat Paulus*. ADDE. Sed & Johannis Evangelium, sancti ipsius Apostoli manu scriptum Ephesi ad Honorii usque tempora servatum fuisse proditum est à nonnullis. Atque ex fide primigeniorum istorum exemplarium, quæ servabantur in Ecclesiarum tabulariis, dirimebantur controversiæ, & hæsitantium dubitatio tollebatur. Clarissime id colligitur ex genuina Ignatii Epistola ad Philadelphenses: nam quæ interpolata est, nativum loci intellectum pervertit. Quentur Ignatius adeo pertinaciter herere nonnullos archivorum testimonio, ut nihil prorsus admittant, quod in iis non extet: qua religione ac scrupulo perimebatur traditio, fideique ipsius meritum tollebatur. Ergo subjicit sanctissimus Martyr, Christum Christi que crucem, suamque adeo fidem, archivum sibi esse, tabularium, & exemplar, in quo velit acquiescere.

PAG. 27. lin. 29. post hæc verba: *quam in ea insarcire*. ADDE: Similis fuit in re graviore Judæorum dolus, quos historiam Susannæ ex Ebraicis Scripturæ sacræ Voluminibus detraxisse queritur Origenes in Epistola ad Africanum; cum divinatorum oraculorum Codices sacrilega manu violare maluerint, quam majorum suorum, virorum scilicet in hac gente spectabilium, impietatem & impudicitiam ingenue confiteri.

PAG. 29. lin. 5. post hæc verba: *predicta alteri aptasse*. ADDE: Urgebunt Adversarii: Si Josepho persuasum non fuit Jesum esse Messiam, planum eum ac deceptorem utique existimare debuit, quippe qui Messiam se esse falso jactavit; nedum eum cele-

brare laudibus, & Deo proximum facere. Ego vero Josephum periti Historici munere egregie functum esse dico; cujus officium est, res, uti gesta sunt, suis licet partibus adversas, candide referre, uni veritati studere, suum vero ipsius iudicium neutiquam interponere. Id præclare à Josepho prælitum est. Jesum mirabilia opera patrasse dixit, hominibus præcepta dedisse, plurimos sectatores habuisse, dictum & habitum esse Christum, à primariis viris accusatum, à Pilato in crucem actum, Discipulis post mortem redivivum apparuisse, in hunc vaticinia Prophetarum convenire, ab eoque Christianorum sectam originem nomenque duxisse. Horum omnium adeo perspecta fuit & contestata veritas, ut sine livoris suspicione à Josepho prætermitti non potuerint. Quid vero sentiret ipse, quid Christiani, quid Judæi, non apposuit. Nam quod ait doctrinam Jesu susceptam esse ab iis qui veritatem amant, non ita intellige, quasi pro veris ipse se habere significet, quæcunque Jesus effatus est. Id vero sibi vult, Discipulos Jesu veritatis studium præ se ferre, atque hanc præ cæteris laudem affectare. Cæterum si quis pertendat in Christianorum partes videri saltem inclinasse Josephum, per me id credere liceat, dummodo certum sit hunc iis verbis sententiam suam consignasse, quibus nullam criminandi sui ansam præbuerit. Quo artificii genere alias eum callide utentem deprehendemus.

Pag. 31. lin. 23. post hæc verba: *Censen' hominem me esse? erravi.* ADDE: Charicles, apud Heliodorum, Calasirin sospitorem suum & Deum appellat, Mitranes Perfarum regem. Heliod. libr. 4. & 5.

Ibid. lin. 32. post hæc verba: *Dei misericordiam imitando.* ADDE: Hieronymus hominem jubet fieri Deum, ut mentiri desinat; omnem quippe hominem esse mendacem: at cum Deus fuerit effectus, & desierit esse homo, tum & mentiri desitutum.

Pag. 44. lin. 10. post hæc verba: *ex Assyriis detorti sunt.* ADDE: Ex hac amborum codicum consensione recte colligitur, tales ad hoc tempus perseverasse, quales tum fuerunt, quum gentis utriusque divortium intervenit: jam inde enim *Non coeuntur Judæi Samaritanis*, nec in utroque codice confingendo & adulterando conspirasse, vel alteram alterius exemplar usurpasse verisimile est. Quocirca ad Mosaicorum librorum comprobendam hoc argumento jure usus est R. Joseph Albo in libro Ikkarim. Joh. 4. 7.

Pag. 60. lin. 15. post hæc verba: *esse dictum.* ADDE: Hoc ipso die accepisse nomen Phaltiel, vel, ut habetur in Sidra Paralipomenon, Jamchil, tradit Isa bar Ali. Plurima ex his nominibus reperias apud R. Gedaliam in Catena Cabalæ. Hic quidem à forore dictum vult Mosem Jether, à quibusdam Tobia, sæpe etiam Sopher, ab Ægyptiis Honios, quod vitiose scriptum est pro Monios.

Ibid. lin. 16. post hæc verba: *ipsum nomina gessisse.* ADDE: Sed & nonnulla, ex iis quæ attulimus, refert & interpretatur Hieronymus. *Jared* יָרֵד, vocatur, inquit, *id est Descendens*, quod è monte descenderit: *Pater Fedor*, *id est scipium*, eo quod quasi quadam sepe legis circumdederit populum: *Heber* הֶבֶר, *Junctor*, eo quod populum Dei servitio junxerit: *Pater Socho*, *id est prophetia*, eo quod ipse sit doctor prophetarum: *Scuthiel* יְסוּתִיֵּאל, *id est*, *Sperans in Deum*, eo quod spem habuerit liberandi populum de Ægypto: *sive quod spe parentum de aque periculo liberatus sit*: *Pater Zonah* זִנְוָה, qui interpretatur *Gubernator*, eo quod magnam populo in eremo gubernationem exhibuerit, sive quod doctrina sua quotidie gubernaret.

Ibid. lin. 31. post hæc verba: *R. Eliezero in Pirke.* ADDE: & R. Gedalia in Catena Cabalæ.

Ibid. lin. 34. post hæc verba: *alibi tribuit.* At Saido Ebn Batrik dicitur Siyun in Annalibus Alexandrinis.

Pag. 61. lin. 18. post hæc verba: *Mosi fuisse, Monios.* ADDE: non ut corrupte legitur in catena Cabalæ, Honios.

Ibid. lin. 41. post hæc verba: *ספר הצנה, hoc est.* ADDE: *Liberum Sabiorum*, sive mavis,

Pag. 62. lin. 59. post hæc verba: *Servus meus mortuus est.* ADDE: Et Paulus ad Ebræos: *Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo ejus, [Dei] tanquam famulus.* Ebr. 3. 5.

Pag. 64. lin. 34. post hæc verba: *Georgio Syncello.* ADDE: Hujus disciplina quantum studiosi fuerint Ægyptii, præclare exponit apud Heliodorum Calasiris Ægyptius antistes: duplicem siquidem esse ait sapientiam Ægyptiorum; aliam vulgarem, quæ necyomantia est; aliam divinam, quæ vera sapientia est; *ἢν ἱερῆς*, inquit, *ἡ θεοφωτικὴν ἴσθός ἐστιν ἡνὶ ἀσκήτου, ἀπὸ θεοῦ τῶν ὀνειδιῶνα βλέπουσαν, ἡτὰν σωόμενον, ἡ φύσις ἀφ' ἧσὺν μὲν ἄνθρωποι κινῶσι ἐρῶνδον, ἡ μὲν ἄλλοις ἀεθροῦσι καρδιανοῦται.* *Cui nos Sacerdotes & Prophetis prognati ab adolescentia studemus; cælestia spectantem,*
M m m m ij

Deorum sociam, naturæ divinæ participem, astrorum motus scrutantem, & notitiam futurorum lucrifacientem.

Pag. 65. lin. 22. post hæc verba: *jussus prostare puellas.* ADDE: Legas quæ de Tyriorum institorum saltationibus, instrumentis Musicis, & Assyriaco modo scripsit Heliodorus, quantum ea gens Musicæ dedita fuerit, intelliges.

Ibid. lin. 32. post hæc verba: *accepisse narrant.* ADDE: Hinc Fatalis dicitur in veteri Lapide: hinc Jovis decreta, hoc est fatum hominibus pandere dicitur: hinc oraculum apud Phareses habuisse eum narrat Pausanias: hinc & futura in somnis homines monere fingitur à nonnullis.

Ibid. lin. 33. post hæc verba: *& inter Prophetas censetur.* ADDE: Quam ob causam Psonthomphanech, hoc est *Futurorum præcium*, haud secus ac Josephum, fuisse ab Ægyptiis appellatum, legitur in Chronico Alexandrino.

Pag. 67. lin. 26. post hæc verba: *conditor fuerit Moses.* ADDE: Proditum est à Veneribus Bacchum, cum Ammonis Jovis Templum conderet, nullam intulisse Dei imaginem, sed unius & veri Dei clara symbola inesse voluisse: apte id congruit in Mosem, qui Israëlitas in Ægyptiorum *πολυθεῖα* proclives ad veri Dei cultum revocavit.

Pag. 69. lin. 37. post hæc verba: *sed perperam.* ADDE: Perperam quoque pro Cneph apud Iamblichum legitur Emeph, quod miror Kircherum non vidisse: nec enim solum adulteratam scripturam vocabuli *Emeph* retinuit, ex eaque sententiam invita Minerva extundere tentavit; sed & legitimum Eusebii Cneph, corruptum esse perperam opinatus est.

Pag. 70. lin. 4. post hæc verba: *super sensu.* ADDE: Et alas & umbellam exhibet globus quidam, seu potius discus alatus, supra caput myltici Scarabæi scalpi solitus, Hoc Cnepho regmen & causâ nominis fuit.

Ibid. lin. 12. post hæc verba: *in historiis Arabum.* ADDE: Tota vero Nasamonum natio hunc gestandarum in capite alarum morem usurpavit, ut ex Diono Chrysostomo scimus.

Ibid. lin. 26. post hæc verba: *absconditus fuit.* ADDE: Consulatur insignis Doctor Maimonides in More Nevochim.

Pag. 72. lin. 26. post hæc verba: *habitum fuisse narrant.* ADDE: Quid quod tradit Suidas, quemdam ex Hierogrammateis Ægyptio regi prædixisse futurum, ut olim nasceretur aliquis inter Israëlitas, virtute præstans & meritis, qui Ægyptiorum dominatum & potentiam esset accisurus & depressurus, res vero Israëlitarum ac gloriam valde promoturus; quibus Mosem designabat. Quæ si vera sunt, nihil sane non augustum atque ingens, & humana forte sublimius sentire potuerunt de eo, cujus ortum majoribus suis à Deo præsignificatum fuisse acceperant.

Pag. 73. lin. 45. post hæc verba: *Cambyfis aequalem ponit.* ADDE: Said ebn Batrik, ponit &

Pag. 75. lin. 1. post hæc verba: *illesus exierit.* ADDE: Legitur in Annalibus Alexandrinis Saidi ebn Batrik, Nemrodum, cum in oriente vidisset aliquando erumpentem è terra ignem, accessisse ad eum propius, & adorasse; ac ignis exinde instituisse cultum, eique Andeschani præfecisse, quem de medio ignis Diabolus allocutus est; Nemrodum autem vixisse Zorodaschi temporibus, qui fuit auctor religionis Sabiorum, & ab aliis Zoroaster appellatur. Notavimus supra eundem existimatum esse Nemrodum ab aliquibus ac Zoroastrem. Non eundem, sed coætaneum ponit Said: verumtamen ex iis quæ de Nemrodo narrat, manifestum est confundi eum cum Zoroastre. Mirabilis autem ille casus conspecti huic & adorati ignis, ex eoque locuti Diaboli; quem ex Mosis historia detortum esse perspicuum est, Zoroastrem ostendit simulacrum esse ad Mosis effigiem expressum.

Pag. 77. lin. 12. post hæc verba: *seque vivos concremantes.* ADDE: Memoriam proditum est à Saido Batrikide, Bahramum Perfarum regem, Jezdegirdis filium, profligatis Turcis, & interfecto ipsorum rege Chakano, duodecimo Theodosii junioris anno, Aderbijanum Armeniæ urbem petuisse; cumque ad consecratum illic Igni templum accessisset propius, prolapsus equo, incessisse pedibus, ædemque ingressum hostium spolia Deo suspendisse.

Pag. 78. lin. 45. post hæc verba: *in fabulas suas transfulerunt.* ADDE: At fabulæ hujus de Baccho intra Jovis femur insuto, longe aliam possumus & probabiliorem originem aperire. Vox *ירכה* non femur tantum, sed rei etiam cujuscunque latus notat. Sic in libro Judicum: *בִּירְכָתִי הָרֶ-אֶפְרַיִם* *In latere montis Ephraim.* Sed & voci *μνῆς*, quæ vulgo *femur* sonat, eandem significationem tribuunt Interpretes Septuaginta: vertunt enim *ἐν μνῆς θεοῦ ἐφραΐμ*. Cum ergo ascensum Mosis in Horebum mon-

Heliod. libr. 4.

Grot. Inscript. p. 64. Paul. Achaic.

Kirch. Copt. Prodr. cap. 5. & 6, & ult.

Mor. Nev. Part. 1. cap. 45.

Suid. in sep. Ἱερογραμματισ.

Said. Ann. Alex.

Jud. 19. 1.

tem, diutinamque mansionem narrarent Ebraei, rem ita videntur exposuisse. **כי משה עלה אל ההר האלהים וכשש בירכתו**. Vel cum rei gesta historiam recte percepisset Graecus aliquis, atque his eam deinde verbis fortasse retulisset: **ὅτι μωυσῆος ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τῆ θεῶν, καὶ ἀναγόμενος ἐν τῷ μυχῷ αὐτοῦ**: existimavit incautus lector, **μυχῷ θεῶν, femur Dei** esse intelligendum; cum significaretur **μυχῷ βεργου, latus montis**: cumque Mosem illic in foramine à Deo positum fuisse accepisset, intra foramen femoris sui à Deo insutum fuisse: vel sibi persuasit ipse, vel aliis persuadere voluit.

Pag. 79. lin. 20. post hæc verba: **ex anco serpente Mosi**. ADDE: Fratre sine liberis defuncto uxorem relictam fratri nubere mos est per omnem Indiam, juxta instituta Ebraeorum.

Pag. 80. lin. 20. post hæc verba: **excursus tentaverint**. ADDE: Manifesta extant in promontorii Comorinensis nomine Ebraicæ linguæ vestigia. Appellari id Rescomoran scribit Marcus Paulus; hoc est **ראש כומרין**. Promontorium sacerdotum Ethnicorum, Marc. Paul. libr. 5. cap. 43. Incolæ regionis Indicæ Tanguth filios suos redimunt ariete, quem & sacrificant ritu Ebraico, ut est apud Marcum Paulum. Ad eos nempe pervenisse viderur Mosaica lex de redemptione omnis primogeniti, aperientis vulvum in filiis Israël, sam de hominibus, quam de jumentis; quorum quædam etiam ove mutabantur. Marc. Paul. libr. 1. cap. 45. Exod. 13. 2. 13.

Ibid. lin. 36. post hæc verba: **Ægyptia persimilis**; ADDE: mystici quoque Indorum characteres, quorum specimen ex Johanne Lucena exhibet Kircherus in Prodomo Copto: (quo libro, & longe fufius in Oedipi Ægyptiaci prima parte, Syntagmate quinto, demonstrat Ægyptiacos ritus in Orientem permanasse.) Kirch. Copt. Prodr. cap. 4.

Ibid. lin. 44. post hæc verba: **Sinenses tractus manavit**. ADDE: Idola Japonenses colunt bubulo capite, quædam canino, haud secus quam Ægyptii.

Pag. 82. lin. 19. post hæc verba: **ut est apud Varronem**. ADDE: **ἑὸς μεγάλου διοσκου εἰς καβείρι**. **Diis magni Dioscorigi Cabiri**; ut habet Vetus Marmor apud Gruterum. Aliud apud eundem: **CASTORI ET POLLUCI DIIS MAGNIS**. Grut. Inscript. pag. 319. 98.

Pag. 83. lin. 10. post hæc verba: **apud Minutium Felicem**. ADDE: Penetravit in Græciam ille ritus: narrant enim peregrinatores, in Melo insula etiamnum extare ingentem aram marmoream, bubulis capitibus exornatam.

Pag. 84. lin. 47. post hæc verba: **Lunam utrique adorant**: ADDE: & utrorumque reges Sole se factos gloriabantur.

Pag. 86. lin. 36. post hæc verba: **scimus ex Pausania**. ADDE: Scimus ex eo quoque, Paus. Achaic. Mercurii simulacris barbam aliquando Veteres addidisse.

Ibid. lin. 57. post hæc verba: **dixerit Artapanus**. ADDE: & post eum Beidavi, scriptor Arabs, Alcorani Interpres.

Pag. 87. lin. 17. post hæc verba: **supra retulimus**. ADDE: Pyramidis quoque forma Apollinem à Megarensibus fuisse exhibitum novimus ex Pausania. Qua figura ignem Columnæ exprimere aptius nulla potuit. Pausan. Attic.

Ibid. lin. 41. post hæc verba: **egressu**. ADDE: Hinc & Baccho **ἰμβριμενα** cani & libari fuisse solita docet Heliodorus. Heliod. libr. 8.

Pag. 90. lin. 25. post hæc verba: **καὶ μαλαγῆτος**. ADDE: & **κωνάνδαξ**.

Ibid. lin. 29. post hæc verba: **Apollinem significat**. ADDE: Osiridem enim & Orum, quorum uterque Sol est, Nilum quoque esse, Ægyptiorum mystæ in secretioribus doctrinis habebant, & vulgus etiam apud illos maximum Deorum ducebat esse Nilum, & Cæli æmulum appellabat. Annum etiam esse volebat; tum quod anni tempestates, & æstivam quidem incremento, autumnalem decremento, vernam floribus & crocodilorum **ὠϊονκλῆτος** designet; tum quod collectio valore arithmetico singularum literarum, quibus constat dictio **νῆλος**, numerus exurgat dierum anni, quinque nempe & sexaginta supra trecentos. Perhibentur hæc ab Heliodoro in Æthio. Heliod. libr. 9.

Porro etiam si niger hic Osiridis color rationem nominis à nigrore petitam esse satis persuadet, Salmasius tamen accessere id conatur à vocabulo **σεί**, quod **filium** sonare ait: unde prefixo articulo fieri Ægyptium **δυσεί**, & Græcum **δσεις**, quod est **καῖος**, à Latinis dictus **Liber**. Sed in eo videtur falli: nam Ibeno Cabar in Scala magna à Kirchero edita, **filium** appellari docet ab Ægyptiis **σεί**, non **σεί**, & **filiam** **σεί**. Atqui vox Osiris fit à **σεί**, non à **σεί**. Nomina etiam **βουσεις**, **καπόσεις**, **παπόσεις**, **καλασεις**, à Siri formata sunt; non a **σεί**, qui **filius**; ut putat Salmasius. Afferuntur nomina quædam regum Thebæorum in quibus apparet dictio **σεί**, quam **ὐδὸν** reddidit Eratosthenes, qui hæc nomina à sacrarum literarum doctoribus Diospolitans accepta, de mandato regis Græcæ reddidit. Velut **χουσει**, quod redditur **χουσει ὕδης**; & **σείος**, quod est **ὕδης καρῆης**; & **σειφδῆ**, quod est **ὕδης ἡφαιστῆ**. Verum ea ita in exemplaribus corrupta sunt, ut germanam læctionem vix queas internoscere. Itaque pro **χουσει**, legebat Scaliger, **χουσει**; Luparæa editio Georgii Syncelli habet **μυσει**; pro **σείος** legebat Scaliger **σειος**; pro **σειφδῆ** scriptum M m m m iij

extat *σφωης*, & *σφωδς*: Adde quod ex pravo librarium iotacistarum more η in, facile degeneravit.

Heliod. libr. 4. Pag. 95. lin. 47. post hæc verba: *atque id re præstitum fuisse*. ADDE: Inde forsitan originem habuit pervulgata opinio Veterum, quæ ab Heliodoro literis prodita est, Sole, atque etiam Baccho, & Perseo, qui Mosis simulacra sunt, prægnatos esse Æthiopum reges. Porro ex uno hoc Mosis casu, non ista solum de Niso, Scylla, & Minoë historia prodiit, sed & consimilis quoque de Leucippo & Leucophry Mandrolyti filia; & par altera de Pifidice Lesbica & Achille; & germana etiam alia de Cyro & Nanide Cræsi filia: quas historias in Eroticis Parthenius explicavit.

Parth. cap. 5, & 21, & 22. Pag. 99. lin. 14. post hæc verba: *Geographus Nubiensis*. ADDE: Meminit & regionis cujusdam Septentrionalis Marcus Paulus, quam Obscuritatem nominari ait.

Marc. Paul. libr. 3. cap. 49. Pag. 100. lin. 57. post hæc verba: *Humana est facies Libra*. ADDE: Ostendit hoc etiam vetus Calendarium rusticum, marmori inscriptum, quod præsentavit Gruterus in Inscriptionibus; in quo inter signa Zodiaci juvenis libram gestat.

Grut. pag. 139. Inscript. Pag. 105. lin. 2. post hæc verba: *Quia unum vocavi eum*. ADDE: & ad eum Jonathan, & Jonathanem secuti Ebraei referunt istud Malachia: *Nonne unum fecit, & reserendum spiritus ejus est? & quid unum queris, nisi semen Dei?* & de eo sic Apostolus ad Ebraeos: *Propter quod & ab uno orti sunt, (& hoc emortuo) tanquam sidera cæli in multitudine.*

Mal. 2. 15. Pag. 114. lin. 36. post hæc verba: *fratribus suis*. ADDE: Genti suæ uterque leges posuit.

Ebr. 11. 11. Pag. 115. lin. ult. post hæc verba: *Juppiter μὲν Ἰσίδος & Osiris*. ADDE: Itaque Aphthas Suidæ Bacchus est, & à Kirchero probatum est in Prodomo Copto eundem esse Phtha, ac Taautum, & Thoth, & Vulcanum, & Mercurium, & *Ἡρακλῆος*.

Suid. in ἀφθῶν. Kirch. Prodr. Copt. cap. 6. Achill. Tat. libr. 5. Pag. 116. lin. 16. post hæc verba: *Serapim esse tradit*. ADDE: Achilles Tatius in Eroticis: tradit &

Ibid. lin. 29. post hæc verba: *nemo nescit*. ADDE: Romæ in Tabula ærea delineatus apparet Deus quidam modium capite gestans, quod Serapidis proprium est, nudus, & lyram dextra tenens, quod Apollinis; fulmen sinistra quatiens, quod Jovis. Hæc eadem symbola, ac Ammonis præterea cornua, & Plutonis tridentem gerit simulacrum Dei cujusdam, in averfa parte veteris numi Antonini.

Inscr. Grut. p. 88. Pag. 118. lin. 42. post hæc verba: *à Britannis culta*. ADDE: Fallor, aut eadem est Andarta Dea, in Marmoribus antiquis, Deæ Vocantiorum repertis, celebrata.

Ibid. lin. 59. post hæc verba: *hoc est Venerem*; ADDE: cuique sub *בְּרַחֵי*, *βραυλῆδος* nomine sextum cujusque hebdomadis diem consecrarunt Sabii, & quartum noni mensis, qui est Canun primus, quo & Balthæ thalamum solent extruere, eamque per septem dies sacrificiis placare.

Pag. 119. lin. 39. post hæc verba: *Genitalis Venus*. ADDE: Sed & commune in Laconica Deæ utriusque simulacrum à vetustis temporibus fuisse positum, quod Veneris Junonis dicebatur, perhibet Pausanias.

Paul. Lacon. Plaut. Pœn. 5. 5. 33. Perf. 2. 2. 10, & 21. & 3. 1. 2. Kirch. Prodr. Copt. cap. 5. Pag. 121. lin. 6. post hæc verba: *formam amœnam*; ADDE: & *Sarapis sementium*, *Sarapidem sementinum*, & *scelus pueri*, puerum scelestum, & *delicia pueri*, suavissimum puerum; & *cibus perennitatis*, cibum perennem.

Ibid. lin. 38. post hæc verba: *frustra quaesitum est*. ADDE: Retulit Kircherus ad Ægyptium *μωσού*, quod aquam sonat: quia Ægyptii, inquit, *omnes artes occasione aquæ & fluminum repererunt*. Ex eodem vocabulo *μωσού* Musicam quoque didicam esse vult; quod Ægyptii primi Musicam ad aquas invenerint, occasione fistularum papyracearum, quæ stagnantis aquæ Nili soboles passim habentur. Perperam hæc utique, si quid sapio. *Μωσού*, supple *ἰσχυρή*, sit à *μωσού*: *Μωσού* indidem oritur, unde *μωσός*, nempe à *משה*: facili & expedita, clara etiam & manifesta originatione; quod artis magistris judicandum relinquo.

Strab. libr. 16. Pag. 125. lin. 40. post hæc verba: *ut est apud Dionem*; ADDE: & Strabonem, qui Ælium hunc, cognominat Gallum, non Largum; & rectius: hic est enim Cornelius Gallus, celebris Poëta.

Pag. 126. lin. 54. post hæc verba: *& Æthiopicis*. ADDE: Sinis finitimi Tartari animalium quorundam idolis suis immolatorum ossa confringere religioni ducunt: Calendas cantibus & computationibus celebrant: mortuos lectu triginta dierum prosequuntur: porcos non alunt: adulterium morte plectunt: uti ex Johanne Plancaurpino, aliisque dissent Vincentius Bellocensis. Atque hæc mere Mosaica sunt.

Vincent. Bell. Specul. Hist. libr. 10. cap. 72. 78. 86. 89. & libr. 32. cap. 4. & 6. Ibid. lin. 57. post hæc verba: *Clemens Alexandrinus & Eusebius*. ADDE: Cum præsentem Deos dixerunt Græci castas domos invifere solitos fuisse, & sese mortalium cœtibus ostendere, antequam spreta esset pietas, manifesto iis præluxit Mofes, qui crebras Dei ad homines itiones, habitosque cum iis congressus narrat.

Pag. 127. lin. 59. post hæc verba: *sancisse cum Deo legimus*. ADDE: Ex nemore etiam, quod plantavit in Bersabee, *ut invocaret ibi nomen Domini Dei aeterni*, propagata videtur apud Ethnicos lucorum ad profanos Deorum cultus & sacrificia conferendum consuetudo. Gen. 21. 33.

Pag. 128. lin. 19. post hæc verba: *in Libris sacris reperias*. ADDE: Quemadmodum aram cremandis victimis dicatam pro foribus Tabernaculi statuit Moyses, cum sanctiora essent in adytis; ita altaria fere in Templorum vestibulis collocabant Græci, cum signa intus essent.

Pag. 129. lin. 20. post hæc verba: *eodem jure pollentis*. ADDE: Cista denique, cum in aliis Græcorum Ægyptiorumque festis, tum maxime in Eleusiniis, & illis inclusa quiescentis, quas recenset Clemens Alexandrinus, simulacra fuerunt Arcæ fœderis. Clem. Alex. in Protrept.

Pag. 135. lin. 10. post hæc verba: *sive illud recipiamus*. ADDE: Asciscam & Gregorii Nysseni suffragium, qui Mosem ulum esse definit una ex iis linguis, quæ post Turris ædificationem ortæ sunt. Tum subjungit existimare nonnullos in Scripturæ sacræ studio subactos, recentiorum esse alius linguis Ebraicam, tumque repente in Ebraeorum gratiam extitisse, cum ex Ægypto egressi sunt; atque id comprobare hoc Prophetæ dicto: *Testimonium in Joseph posuit illud, cum exiret de terra Ægypti: linguam quam non noverat, audivit*. Gregor. Nyss. Orat. 12. contr. Eunom. Psalm. 80. 6.

Pag. 136. lin. 59. post hæc verba: *carminibus suis supposuisse*. ADDE: In Speciminis scientiæ Indorum Latine à Possino versi exemplari Græco, quod manu scriptum penes me est, nomina *σεραπίου & ιχθυότου*, in Arabico libro, unde Græca profecta sunt, erant *كحلل & شجرة*. Interpres Arabs Scripturæ sacræ nuper editus Ebraica nomina Arabice interdum exprimit.

Pag. 137. lin. 7. post hæc verba: *Scriptoris sacri*. ADDE: Manifestus vero eorum est lapsus, qui vocem *משה*, quæ haud dubie Ebraica est, Ægyptiam esse censuerunt. Quo in numero est Kircherus. Nempe morem hunc Interpretum complurium ignoraverunt, nomina ipsa transferendi, nec eorum sonum ac syllabas, sed significationem representandi. Kirch. Copt. Prodr. cap 5.

Ibid. lin. 30. post hæc verba: *factum dicimus*. ADDE: Atque hoc addimus præterea, Syris & Arabibus non minus utile esse hoc argumentum, quod pro linguæ Ebraicæ dignitate cuditur, ac Judæis: quippe ex prisorum horum nominum significatione, linguarum itidem suarum antiquitatem, quam præ Ebraica jactant, pari jure poterunt adstruere.

Pag. 138. lin. 40. post hæc verba: *quod falsum tamen est*. ADDE: Ergo dictio *אדם* prior est altera illa *אדמה*, terra: cum ex hac tamen factam esse istam verba Moſis indicent. Gen. 2. 7.

Pag. 139. lin. 39. post hæc verba: *repulsa sunt*. ADDE: Nam quod ad Syrorum & Arabum characteres pertinet, ii ex Judaicis detorti sunt, quod ex eorum contentione facile cognoscetur. Magnam enim continuus scribendi usus literis quibuscunque mutationem inferre solet; majorem etiam sermoni assidua loquendi consuetudo. Chananaeus literas cum Græcis contuleris, vix has ex illis provenisse primo apprehendes intuitu: quod ita tamen esse fateberis, si rem spectaveris attentius. Mutationis hujusmodi præclarum extat exemplum in notis numerorum, quibus hodie uti solemus. Ab Arabibus, vel ab Indis inventas esse, non vulgus eruditorum modo, sed doctissimi quique ad hanc diem arbitrati sunt. Ego vero falsum id esse, merosque esse Græcorum characteres aio, à librariis Græcæ linguæ ignavis interpolatos, & diuturna scribendi consuetudine corruptos. Nam primum i apex fuit, seu virgula, nota *μυράδος*: 2. est ipsum β extremis suis truncatum. 3. si in sinistram partem inclinaveris & cauda mutilaveris, & sinistram cornu sinistrorsum flexeris, fiet 3. Res ipsa loquitur 4. ipsissimum esse Δ, cujus crus sinistram erigitur *κατά την δεξίαν*, & infra basim descendit, basis vero ipsa ultra crus producta eminet. Vides quam 5 simile sit π 5; infimo tantum semicirculo, qui sinistrorsum patebat, dextrorsum converso. *Επίσημον βαύ*, quod ita notabatur 5, rotundato ventre, pede detracto peperit 6. Ex Z basi sua multato, ortum est π 7. Si H inflexis introrsum apicibus in rotundiorum & commodiorum formam mutaveris, exurget π 8. At 9. ipsissimum est 9. Zero punctum primo videtur fuisse, ad decuplicem præcedentis notæ valorem designandum apponi solitum: quod ut magis appareret, insigniusque fieret & crassius, circumducto in circulum calamo spatium inane, properantia primum, deinde consuetudine relictum est. Neque notas solum, sed & decuplam progressionem numerorum Arabes à Græcis mutuati sunt. Neque enim putandum est peculiare quippiam inesse progressionem huic, quamobrem alia ascisci non potuerit; vel ita

Pervulgatam fuisse, ut nullam aliam usurpare potuerint. Arithmeticae notae Romanorum quintanam progressionem servant. Duodecupla progressio longe utilior est decupla, nam plures recipit partitiones duodenarius numerus quam denarius. Verum homines decupla vel quintupla progressionem usi sunt propter numerum digitorum, quos quum primum ad signandos numeros adhiberent, progressionibus hūc affluenter sunt. Cum ipsa ergo numerandi scientia, aliique doctrinis, arithmeticas quoque notas à Græcis acceperunt Arabes, & ut Græcica scripturae insueti erant, deformarunt: quas cum ita vitiatas sparsissent per orbem, earum auctores à plerisque habiti sunt, qui corruptores erant. Quidam acceptas retulerunt Indis, qui eas perinde ut occidentis incolæ ab Arabibus habuerant. Sed hæc erant alterius loci.

Gen. 10. 10. 11. Pag. 141. lin. 4. post hæc verba: *vel ulteriolem partem.* ADDE: Nunc retorquere liber argumentum. Leguntur ista postremo capite Geneleos: *Veneruntque ad aream Atad, que sita est בעבר הירדן trans Jordanem.* Et deinde: *Et idcirco vocatum est nomen loci illius, planctus Egypti, qui est בעבר הירדן trans Jordanem.* Si Pentateuchum scripsit Esdras in Chananaea ad occasum Jordanis, ut volunt, loca hæc utiq; ad orientem Jordanis quaerenda erunt, quæ tamen ad occasum Jordanis sita esse constat. Contra vero si Mosem libri auctorem dicamus, cum hæc scripserit nondum transmissio ab Ebrais Jordane, loca hæc ad occasum Jordanis assignaverit, pro eo ac debuit. Vides igitur vocem בעבר ambiguae esse significationis, & nunc ulterioribus, nunc ceterioribus notandis ab eodem scriptore adhiberi.

Ibid. lin. 47. post hæc verba: *tunc erat in terra.* ADDE: & hæc capite sequenti: *Unde & facta est rixa inter pastores gregum Abram & Lot. Eo autem tempore Chananeus & Pherezæus habitabant in terra illa.*

Curt. libr. 8. cap. 17. Pag. 142. lin. 50. post hæc verba: *quos Junoni dedicaverunt.* ADDE: Apud Curtium Alexander milites suos argenteis dicit cubare lectis, cum paulo ante nihil haberent præter arma.

Froff libr. 2. cap. 103. Pag. 143. lin. 43. post hæc verba: *memorasse reperias.* ADDE: Sed & ante trecentos annos Ludovici Comitum Flandrensis cunabula argentea fuisse notat Froffardus.

Pag. 146. lin. 38. post hæc verba: *libri Josua.* ADDE: A Samuele scriptum Abrahaniel affirmat, spreta congerronum suorum Thalmudistarum sententia, quam proxime referemus.

Abrab. Præf. in Jos. Pag. 148. lin. 34. post hæc verba: *secundum argumentum constant.* ADDE: Abrahaniel,

Abrab. Præf. in Jos. Ibid. lin. 56. post hæc verba: *oritur argumentum, quod.* ADDE: ab Abrabaniele,

Pag. 150. post lineam 41. ADDE AD ORAM: *Decimum argumentum.* IN CONTEXTU VERO: Nec leve est, quod objici quoq; potest, admisso fuisse librum Josæ Samaritanorum, si Jeroboami dissidio fuisset antiquior: quod vero unum recipiant Pentateuchum, indicio esse, solum hunc ante defectionem Jeroboami vulgo probatum & admissum fuisse. Atq; hæc petitio non unius libri Josæ, sed aliorum etiam, quos decem tribuum secessione antiquiores statimur, auctoritatem convellit; quam duplici responsione tuemur. Nam primum etsi scripti erant hoc tempore, & magno cum pietatis fructu vulgo legebantur, nondum tamen publica fuerant auctoritate consecrati. Deinde longe diversa fuit religio Samaritanorum, quos ex ditone sua in Samariam transfugerat Salmanasar, & Israëlitarum, quos in Assyria sedes locare iussit. Etsi enim hi avitam corruperant legem, & profanos ritus plerisque admiserant, longe tamen vitiosior fuit & inquinatior Samaritanorum religio, qui patriam impietatem, & nefarios omnigenum Deorum cultus Israëlitarum ceremoniis adjunxerunt; sed ita tamen ut ab utrisque deficerent. Sic enim liber Regum quartus: *Et cum Dominum colerent, Diis quoque suis serviebant, juxta consuetudinem gentium, de quibus translati fuerant in Samariam. Usque in presentem diem morem sequuntur antiquum: non timent Dominum, neque custodiunt ceremonias ejus, & judicia, & Legem, & mandatum, quod præceperat Dominus filiis Jacob, quem cognominavit Israël.* Qui ergo Dei legem Israëlitis traditam tam aperte fuerant aspernati, haudquaquam mirabile est, libros quoque eorum aliquos, vel probatos vulgo & pro sacris habitos neglexisse, solo Pentateucho contentos, propter insignem Scriptoris dignitatem ac famam, & rerum ab eo traditarum ac gestarum præstantiam, summamque gentium plurimarum, non Israëlitarum modo, in eo probando consensionem.

Abrab. Præf. in Jos. Pag. 156. lin. 11. post hæc verba: *Davidis frater.* ADDE: & Abrabaniel; Pag. 157. lin. 47. post hæc verba: *Samsóni peperit?* ADDE: Annon indidem prodit & aureus capillus Nepruni beneficio Pterelæ nepoti concessus, eo omine atque lege, ut quamdiu irrefectus in ejus capite maneret, tandiu invictus ipse esset: quem cum perfidia

perfidia ac scelere filiae Comathus, Amphitryonis hostis sui amore captæ, amifficet, regno ab eo vitæque privatus est; ut habetur in Ifacii Tzetzae Scholiis ad Lycophroneum.

Pag. 158. lin. 23. post hæc verba: à *Thalmudistis*. ADDE: Isaaco Abrabaniele, Ibid. lin. 42. post hæc verba: *primo capite*. ADDE: Hos, ac primum præterea & secundum, eidem acceptos refert Abrabaniel.

Abrab. Præf. in Jos.

Pag. 160. lin. 53. post hæc verba: *non multum distitis ageret*. ADDE: Nec responsionis hujus veritati officit, quod objicere pergunt nonnulli ex capite hoc vicesimo septimo libri primi Samuelis: *Facta est Siceleg regum Juda usque in diem hanc*; quod cum scriptum sit temporibus Regum Juda, aliis videtur tribuendum esse auctoribus, quam quos assignavimus. Verum cum non diuturnam vitam Salomoni indulserit Deus, ejusque obitum Israëlitarum tribuum divortium sit consecutum, veri non absimile est ad hæc usque tempora Nathanem aut Gadum vitam protraxisse.

1. Sam. 27. 6;

Pag. 161. lin. 5. post hæc verba: *diem vacuum sumeret*. ADDE: Sed & ex eo quod legitur septimo capite libri prioris Samuelis, Arcam Fœderis per viginti annos Carjathjarimis confedisit, collegit Abrabaniel hæc à Samuele haudquaquam potuisse scribi, cum vivente Samuele per tredecim solum annos illic Arca constiterit, septem vero post ejus obitum annis inde à Davide avecta sit. Non potuerunt hæc venire in alterius mentem quam Judæi, adeo stuporis & inscitiae plena sunt. Nam si Samuel Israëlita Reipublicæ curam capessivit, quo tempore Carjathjarimis Arca locata est, quod eruditi Chronologi censent, cum quadraginta annis Samuel & Saul rerum summæ præfuerint, ut Acta Apostolorum plane indicant, Samuelis vero obitus Saulis mortem biennio præverterit, juxta testimonium Clementis Alexandrini, hinc efficitur obiisse Samuelem octo & triginta annis, postquam Arca Carjathjarimis constitit. Atqui septem à morte Samuelis annis inde amoram fuisse statuit Abrabaniel: unde sequitur annis quinque & quadraginta Carjathjarimis confedisit: quod Scriptoris sacri auctoritati palam refragatur. At multo satius est credere, & eo nos inclinant Codicis sacri verba, eodem anno asportatam Carjathjarimis fuisse Arcam, & Samuelem ad abjicienda idola hortatum esse Israëlitas, & in Masphath congregasse.

1. Sam. 7. 1, & seq. Abrab. Præf. in Jos.

Act. 13. 26. at. Clem. Alex. Strom. 1.

Pag. 163. lin. 56. post hæc verba: *cinis ipse*. ADDE: Hinc Horatius Egnatianos deridet, qui persuadere cupiebant, thura apud se sine flamma sponte liquefcere. Quod ut ex historiis Judæorum propagatum esse ostendat, subjicit: *Credat Judæus Apella, Non ego*. Dicam obiter Apellam famosum aliquem fuisse temporum illorum Judæum, & superstitione fortasse sua nobilitatum. *Apella* nomen est proprium, quod apud Ciceronem non semel, apud Laërtium, apud Clementem Alexandrinum, apud Aristidem, aliosque reperitur. Hoc nomine fabulam inscripserat Nævius. Nomen idem est ac *Apelles*. Plautus: *O Apella, ô Zenxis!* Idem etiam ac *Apellas*: quemadmodum Apollo Judæus alter, Lucæ & Paulo memoratus, idem est ac *Ἰσχυρός*. *Apellas* autem idem ac *Apollas*, quod nomen existat apud Athenæum; ut *Apello* scriptum legitur pro *Apollo*; *homo pro homo*; *Pellio*, pro *Pollio*, apud Plautum, qui nobilis fuit comædus hac ætate. *Apollas* autem & *Apollas*, contracta sunt ex *Apollo*; qualia multa ab aliis jam observata sunt. Hujusmodi autem contractionibus nominum ætas Horatii plurimum delectabatur. Sed redeamus ad ignes cælo devocatos ab Elia.

Horat. Serm. libr. 1. Sat. 3.

Plaut. Pœni 5. 4. 101.

Athen. libr. 9.

Plaut. Bacch. 2. 2. 37.

Pag. 196. lin. 22. post hæc verba: *ac gentilitia*. ADDE: Vidit hoc pro solertia sua Maimonis filius, & confessus est. *Constat*, inquit, *nos hodie lingua nostra* (Ebræam notat) *non usque adeo peritos esse; & modos ac rationes uniuscujusque lingue esse varias & multiplices*.

Maim. More nev. Part. 1. cap. 67.

Pag. 198. lin. 38. post hæc verba: *utrobique disputantur*. ADDE: Unde patet falsam esse Gregentii sententiam, qui in sua adversus Herbanum velitatione Isaïæ librum hunc tribuit. Nisi dicere malimus memoria lapsum esse.

Pag. 204. lin. 23. post hæc verba: *& nonnulla quoque*. ADDE: in opere Josephi contra Apionem, &

Pag. 239. lin. 42. post hæc verba: *scribit Hieronymus*. ADDE: Nomen vero Morasthis, corruptum videtur apud Sozomenum & Nicephorum, & mutatum in Berathsatia, ubi sepultum Michæam narrant, ejusque sepulcrum dictum sermone locorum istorum Nephameemana, quod exponit Sozomenus, *μνήμα πτόν*. Vere: est enim

Sozom. libr. 7. cap. 29. Niceph. libr. 12. cap. 48.

מנחת כהן

Pag. 240. lin. 45. post hæc verba: *& Prophetam, & Poëtam*. ADDE: *Quis ignorat*, inquit Quintilianus, *musicen tantum jam in illis antiquis temporibus, non studii modo, verum etiam venerationis habuisse, ut iidem musici, & vates, & sapientes judicarentur?*

Quint. libr. 12. cap. 10.

Pag. 246. lin. 17. post hæc verba: *interpretando pervertit*. ADDE: Epiphanio con-

N n n n

fentit Said ebn Batrik ; in Ismaëliarum siquidem regionem fugisse vult Habacucum, atque inde in Ægyptum.

Sozom. libr. 7.
cap. 29.
Niceph. libr.
22. cap. 48.

Ibid. lin. 20. post hæc verba : *solum fuisse*. ADDE : Quod ab illo sumserunt Sozomenus & Nicephorus.

Pag. 261. lin. 27. post hæc verba : *factum 120*. ADDE : an 12 ex 120.

Ibid. lin. ead. post hæc verba : *proclivi sane lapsu* ? ADDE : in numeris nostratibus, unde error fortasse ad Rabbinos propagatus est.

Pag. 279. lin. 41. post, XI. ADDE : Quod libris Josuæ, Judicum, Samuelis, & Regum, ejusmodi narrentur historia, quæ futurorum significationes & figuras contineant, propterea נביים ראשונים, *Priores Prophete* appellantur. Certe

Pag. 309. lin. 32. post hæc verba : *objicit Theodoretus*. ADDE : Et improprie ac parum accurate locutus est Saidus Batrikides, cum Zorobaelem dixit Hierosolymis regnasse, cum præfuisse Reipublicæ dicere vellet ac deberet.

Averr. ad Phyf.
libr. 8. & Met.
libr. 2.

Pag. 385. lin. 29. post hæc verba : *apud Philostratum*. ADDE : Tantam esse sub Æquatore soli fertilitatem, & temperiem aëris, ut sine patre & matre homines terræ gigni possint, Avicenna existimavit, Averroë teste : atque sic ortum esse Haïum ben Yokdan finxit Ebn Tophail, Avicennæ doctrinam secutus, in Epistola quam edidit Pocockius.

Pag. 387. lin. 55. post hæc verba : *Advertite animum, mulieres*. ADDE : Similia habes in Rudente, pluribus locis.

Pag. 524. lin. 50. post hæc verba : *prænuntiare comprobetur*. ADDE : Huc adde Thalmudicos Magistros asseverare, Sacerdotum suorum, cum ungerentur, frontibus formam שלשון sacro chrismate fuisse illitam.

Hier. Quæst.
Ebr.

Pag. 558. lin. 24. post hæc verba : *non significantis*. ADDE : Nec ægre patiar, si quis legi velit, אורé סוּ, pro eo quod habent libri, אורé סוּ ; quod viris doctis placuisse scio, & jam ante sua tempora in exemplaribus nonnullis extitisse prodit Hieronymus.

Pag. 595. lin. 5. post hæc verba : *dicit Dominus*. ADDE : *veniet omnis caro, ut adoret coram facie mea, dicit Dominus*,

